

Ar. Gör. Gözde İbicioğlu

Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı
Araştırma Görevlisi

**TÜRK ANAYASALARINDA
YAKALAMA, GÖZALTI VE
TUTUKLAMA**

İSTANBUL ARŞİVİ

onikilevha

İÇİNDEKİLER

DANIŞMANIN ÖNSÖZÜ.....	VII
YAZARIN ÖNSÖZÜ.....	XI
İÇİNDEKİLER	XIII
KISALTMALAR	XIX
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ HAKKI

I. GENEL OLARAK	3
A. Tanımı ve Kapsamı	3
B. Uluslararası Gelişimi.....	6
1. 1215 Tarihli Magna Carta Libertatum.....	6
2. 1628 Tarihli Petition of Rights.....	7
3. 1679 Tarihli Habeas Corpus Act	7
4. 1698 Tarihli Bill of Rights	8
5. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Bildirgeler.....	9
6. 1789 Tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi.....	11
7. 1948 Tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.....	13
II. AİHS’TE KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ HAKKI	15

A.	Genel Olarak	15
B.	Kişi Özgürlüğü Hakkının İstisnaları.....	19
1.	Mahkumiyet Sebebiyle Özgürlüğün Sınırlanması.....	19
2.	Verilen Karara Uyulmaması veya Yasal Bir Hükmün Yerine Getirilmesi Sebebiyle Özgürlüğün Sınırlanması.....	20
3.	Yetkili Merci Önüne Çıkarılması Sebebiyle Özgürlüğün Sınırlanması.....	21
4.	Küçüklerin Özgürlüğünün Sınırlanması.....	22
5.	Bulaşıcı Hastalık Taşıyanların, Akıl Hastalığı Olanların, Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlılarının veya Serserilerin Özgürlüğünün Sınırlanması	24
6.	Usulüne Aykırı Ülkeye Girme, Sınır Dışı Etme veya Geri Verme Sebebiyle Özgürlüğün Sınırlanması.....	25
C.	Özgürlüğü Sınırلانan Kişiye Tanınan Haklar.....	26

İkinci Bölüm

TÜRK ANAYASAL BELGELERİNDE VE TÜRK ANAYASALARINDA YAKALAMA, GÖZALTI VE TUTUKLAMA TEDBİRLERİ BAĞLAMINDA KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ HAKKININ GELİŞİMİ

I.	CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM.....	33
A.	1808 Sened-i İttifak	33
B.	1839 Tanzimat Fermanı (Gülhane Hattı Hümayunu).....	35
C.	1856 Islahat Fermanı	37
D.	Kanun-i Esasi.....	38
1.	Birinci Meşrutiyet (1876)	38
2.	İkinci Meşrutiyet (1909).....	41
E.	1921 Anayasası.....	43
II.	CUMHURİYET SONRASI DÖNEM.....	44

A.	1924 Anayasası.....	44
B.	1961 Anayasası.....	47
1.	Anayasanın Hazırlanma Süreci ve Genel Özellikleri	47
2.	Temel Hak ve Özgürlikler Rejimi.....	48
3.	Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkının Düzenlenisi	52
a.	1961 Anayasası'nın İlk Hali.....	53
b.	1971 Yılı Anayasa Değişikliği.....	55
c.	1973 Yılı Anayasa Değişikliği.....	58
III.	YÜRÜRLÜKTE OLAN ANAYASA.....	59
A.	1982 Anayasası.....	59
1.	Anayasanın Hazırlanma Süreci.....	59
2.	Temel Hak ve Özgürlikler Rejimi.....	62
3.	Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkının Düzenlenisi	67
a.	1982 Anayasası'nın İlk Hali.....	67
b.	2001 Yılı Anayasa Değişikliği.....	71
c.	2010 Tarihli Anayasa Değişikliği ile Getirilen Bireysel Başvuru Hakkı	75
B.	Yeni Anayasa Taslak Metinleri.....	77
1.	Sivil Toplum Kuruluşlarının Taslak Metinleri.....	77
2.	Siyasi Parti Taslak Metinleri.....	83
3.	Üniversite Taslak Metinleri	88

Üçüncü Bölüm

CEZA MUHAKEMESİ KANUNLARINDA

KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ

HAKKININ BİR İSTİSNASI OLARAK

YAKALAMA, GÖZALTı VE TUTUKLAMA

TEDBİRLERİ

I.	GENEL OLARAK	91
II.	TANIMLARI	92

III. ÖZELLİKLERİ	96
IV. MÜLGA CEZA MUHAKEMESİ KANUNLARINDA	98
A. 1879 Tarihli Usul-i Muhakemat-ı Cezaiyye Kanunu.....	98
1. Çağrı (Celp), İhzar ve Tutuklama Müzekereleri.....	99
2. Geçici Tahliye ve Kefalet	99
3. Soruşturma Sonrası Cumhuriyet Savcısının Yapacağı İşlemler.....	100
B. 1412 Sayılı CMUK ve Değişiklikleri	101
1. Tutuklama Tedbirinin Uygulanma Şartları.....	101
a. Tutuklamanın Maddi Şartları	101
b. Tutuklamanın Biçimsel Şartları.....	103
2. Tutuklama Tedbirinin Uygulanması.....	104
3. Kefaletle Saliverilme	108
4. Tutuklamanın Sona Ermesi	110
5. Yakalama ve Gözaltı	111
V. 5271 SAYILI CEZA MUHAKEMESİ KANUNUNDA	114
A. Herkes Tarafından Yapılan Yakalamanın Şartları ve Uygulanması.....	115
B. Gözaltı Uygulanma Şartları, Süresi ve Uygulaması.....	119
C. Kolluk Görevlileri Tarafından Yapılan Yakalamanın Şartları ve Uygulanması.....	124
D. Özel Yakalama ve Gözaltı Halleri.....	126
1. Kişinin Kimliğinin Tespit Edilememesi Durumunda Yakalama.....	126
2. Olay Yerinde Alınan Tedbirlere Uyulmaması Durumunda Yakalama	126
3. Duruşmanın Düzeninin Sağlanamaması Durumunda Yakalama.....	127
4. Dokunulmazlıklar	127
E. Tutuklama Tedbirinin Uygulanma Şartları.....	128
1. Tutuklamanın Maddi Şartları	129

a.	Kuvvetli Şüphe	129
b.	Tutuklama Nedenlerinin Varlığı	131
c.	Yasal Karineler	133
2.	Tutuklamanın Biçimsel Şartları.....	134
a.	Tutuklama Yasağının Bulunmaması.....	134
b.	Muhakeme Şartının Gerçekleşmesi.....	135
c.	Saniğa Güvence Belgesinin Verilmemiş Olması.....	136
d.	Yetkili Hakim veya Mahkeme Kararının Bulunması	137
F.	Tutuklama Tedbirinin Süresi	140
G.	Tutuklama Tedbirinin Uygulanması	146
H.	Yakalama, Gözaltı ve Tutuklama Sebebiyle Tazminat	149
VI.	ÖZEL KANUNLAR ÇERÇEVESİNDE YAKALAMAYA, GÖZALTINA VE TUTUKLAMAYA GETİRİLEN İSTİSNAİ HALLER.....	152
A.	Sıkıyönetim Kanunu.....	152
B.	Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun	154
C.	Olağanüstü Hal Kanunu.....	155
D.	Terörle Mücadele Kanunu	157
SONUÇ	159	
KAYNAKÇA	163	